

ENTREVISTA AMB EL CONSELLER D'AGRICULTURA:

JOSEP MIRÓ i ARDÈVOL

Els incendis forestals d'aquest estiu al Principat i al País Valencià han estat malauradament centre d'actualitat gairebé diari. S'han cremat prop de 70.000 ha al Principat i quasi 10.000 al País Valencià. Els incendis de Montserrat encetaven una forta polèmica sobre el que calia fer i el que calia no fer; semblava que tothom havia de dir-hi la seva. Per aclarir aquestes i d'altres qüestions que encara avui són damunt la taula, (ciència) va sol·licitar una entrevista amb el Conseller d'Agricultura Sr. Josep Miró i Ardèvol, el qual, tot cal dir-ho, va concedir-nos-la amb una extraordinària rapidesa a la qual normalment l'administració ens té desacostumats; per la qual cosa, en nom dels lectors de (ciència), li expressem el nostre profund agraïment.

(ciència):-Els incendis forestals a Catalunya esdevenen, a partir de la dècada dels 60, el nostre pa de cada estiu. Enguany, la superfície cremada ha estat gairebé de 70.000 ha. Al seu parer, ¿quines mesures caldria prendre a nivell preventiu, a més de les ja adoptades, a fi de reduir tant la freqüència com la magnitud d'aquest veritable desastre ecològic?

Miró i Ardèvol: - Les mesures a prendre impliquen, bàsicament, la posada en funcionament d'un model de prevenció del tot nou a l'àrea mediterrània, és a dir, a l'àrea on el problema dels incendis forestals es produeix d'una manera crònica, i que es basa fonamentalment en l'aplicació dels mateixos principis que se segueixen en la lluita contra la pesta porquina i les plagues a través de les agrupacions de defensa sanitària i les de defensa vegetal. El concepte teòric en què es basa aquest model de prevenció és el següent: crear un sistema d'organització territorial que, d'una banda, garanteixi tant com sigui possible que no es produeixi un focus d'incendi en qualsevol punt d'un determinat territori i, de l'altra, que, en el cas que aquest focus es produeixi, pugui ser identificat i extingit al més aviat possible. Aquest criteri, com he apuntat abans, s'aplica contra els focus vírics de pesta africana i també per lluitar contra les plagues que afecten l'àmbit vegetal. Crec que això que ens ha donat tan bons resultats en el decurs d'aquests dos últims anys en els terrenys esmentats, també ens podria ajudar en la lluita contra el foc.

Caldria, per tant, que els ajuntaments i els propietaris forestals constituïssin, amb caràcter voluntari -i

Aspecte que ofería Montserrat el propassat 17 d'agost.
(FOTOGRAFIA A. CLARET)

això, crec, hauria de ser una condició essencial-, agrupacions de defensa, que serien fomentades, incentivades i, per tant, subvencionades pel Departament d'Agricultura en tot allò que concerneix la vigilància, les obres de prevenció i l'actuació immediata d'extinció prèvia a l'arribada del bomber.

(ciència):-Com incidir, pel que fa a la prevenció, en cadascun dels diferents tipus d'incendi: incendi intencionat, incendi degut a negligència i incendi fortuït (aleatori)?

Miró i Ardèvol: - Cal dir, primer de tot, que el model de prevenció del qual he parlat en la resposta anterior és aplicable a tots tres tipus d'incendi. Naturalment, pel que fa a cadascun dels casos, hi ha un conjunt de mesures específiques que, si es possessin en pràctica plenament, contribuirien d'una manera important a la defensa dels nostres boscos. I crec que són les següents:

Pel que fa als incendis intencionats, en primer lloc, caldria que l'Administració central modifiqués els apartats del codi penal que hi fan referència. La figura del foc provocat hi és considerada d'una manera deficient i, per tant, és molt difícil, gairebé impossible, que un incendiari vagi a la presó, amb la qual cosa desapareix un factor de dissuasió important, és a dir, el risc per a la persona que fa un greuge a tota la societat, la possible pena que hauria de pagar a canvi del dany que ha causat.

D'altra banda, hi ha una mesura que fins ara no ha estat tinguda en compte i que crec que s'hauria d'adoptar, i és la vigilància, durant els mesos d'estiu, a les àrees que presenten un risc més elevat, no solament a càrrec dels guardes forestals i els agents rurals sinó també per part de les forces de seguretat de l'Estat, atès que l'incendi intencionat és un delictes com qualsevol altre. No pot ser -com ha succeït enguany- que, dels helicòpters que la guàrdia civil destina a vigilar els incendis forestals conjuntament amb prevenció civil, no n'hi hagi cap a Catalunya, tractant-se com es tracta d'una àrea de risc important.

I, finalment, caldria parlar també de la impunitat de què avui gaudeixen els qui calen foc a un bosc. En aquest sentit, tots els casos d'incendi que se sospita que han estat intencionats haurien d'anar seguits d'una investigació policial amb tots els ets i uts, tal com s'esdevé amb qualsevol delictes. Actualment, una tercera part dels incendis, si fa no fa, se suposa que són provocats i, tanmateix, no es duu a terme cap investigació seriosa per esbrinar-ne els culpables. Això és fins a un cert punt lògic que passi quan es tracta d'incendis reduïts, però ja no és tan admissible en el cas de focs que cremen 5.000 o 10.000 hectàrees.

En relació amb el segon tipus d'incendi, el degut als descuits de la gent, s'han de considerar dos aspectes importants. Primerament, l'educació de la població. Els sectors urbans de la població del nostre país tenen molt poca formació sobre el que és el medi natural, sobre el que és el bosc. En general, la nostra societat és poc respectuosa no solament amb el món vegetal sinó també amb el món animal. Les persones que ja no respecten ni un ésser viu proper, com pot ser un gat o un gos, difícilment podran tenir respecte a un arbre. En aquest

El conseller d'Agricultura Josep Miró i Ardèvol en el decurs de l'entrevista del dia 5 de setembre d'enguany. (FOTOGRAFIA A. CLARET)

A baix, un hidroavió del tipus "Canadianair" en el moment de llançar la seva càrrega d'aigua sobre Montserrat el proppassat 17 d'agost.
(FOTOGRAFIA A. CLARET)

sentit, hi ha una diferència notable entre la manera de ser de la nostra societat i la de qualsevol país centroeuropeu.

Crec que aquesta actitud davant el medi natural pot modificar-se insistint en la necessitat d'un canvi de mentalitat, per mitjà de la pedagogia, la informació, l'educació dels infants... Així i tot, com a accions immediates per reduir el risc de negligència, cal vigilar el bosc i, a més a més, controlar l'accés en àrees forestals (amb mesures de caràcter absolut, parcial o temporal): en definitiva, limitar l'ús indiscriminat del bosc per part dels sectors urbans de la població.

Pel que respecta als incendis fortuïts que es produeixen a Catalunya, podem distingir-ne tres grups. En primer lloc, els deguts a causes naturals, principalment el llamp. Aquests constitueixen un tant per cent molt reduït i, per tant, no representen un problema greu. Els del segon grup, que en total sumen un 8% dels focs fortuïts, són els ocasionats per les línies d'alta tensió. En aquest sentit, la Generalitat s'ha de mostrar molt més exigent amb les companyies elèctriques pel que fa al control i la conservació de les seves línies i dels terrenys dels quals són responsables. Finalment, hi ha una tercera causa: els incendis provinents de França. Durant aquests darrers cinc anys, se n'han registrat tres d'aquest tipus al nostre país. Aquests focs, que d'entrada semblen poc potents, entren a Catalunya amb el front ja construït i, empesos per la Tramuntana, arassen milers d'hectàrees. Es tracta d'un capítol que mereix un tractament especial, tant a nivell preventiu com de coordinació amb els francesos, i que és objecte d'estudis recents del Departament d'Agricultura.

(ciència):-Quines formes d'actuació i quins mitjans d'extinció foren necessaris, al seu criteri, per combatre al més eficaçment possible el foc en el nostre bosc mediterrani, a més dels que avui ja s'utilitzen?

Miró i Ardèvol: - D'una banda, caldria accentuar la intervenció immediata de la mateixa gent del territori afectat. Si els bombers, quan arriben en una zona que es crema, ja hi troben grups que han començat a treballar sobre el foc, en el millor dels casos poden trobar-lo extingit i, en el pitjor, en un estat diferent de com es trobaria si haguessin estat els primers a arribar. Actualment, si bé hi ha una xarxa de bombers considerable, encara passen 20 o 30 minuts abans que aquests es presenten en el lloc de l'incendi.

D'altra banda, reivindico la reutilització del contrafoc com a instrument històric i extraordinàriament eficaç, l'ús del qual també reclamen els forestals i els pagesos. I sóc del parer que els bombers també l'haurien de fer servir, si més no, en alguns casos. Quan un incendi ja ha cremat 5.000 o 10.000 hectàrees i es creu que un contrafoc el pot deturar, em sembla absolutament lògic d'utilitzar-lo com un recurs important.

Finalment, cal que l'Administració central avanci encara més pel que fa a la utilització dels grans mitjans, és a dir, dels hidroavions. Fa temps que l'Estat espanyol no compra nous hidroavions, de manera que un país com Grècia, que per la seva superfície forestal s'hauria de comparar més aviat amb Catalunya, disposa de 15 hidroavions del tipus **Canadianair**, mentre que Espanya només en té 10. I, així, a tall d'exemple, quan

es va produir l'incendi de l'Alt Empordà, que va cremar 20.000 hectàrees, hi havia només dos hidros, mentre que a la Costa Brava francesa, on es van destruir 10.000 hectàrees, n'hi havia 10, diferència, crec, prou significativa. La utilització de l'hidroavió és important en l'inici de l'incendi i durant aquest, perquè la seva capacitat de nebulitzar aigua sobre l'atmosfera de la zona que es crema obliga el foc a realitzar un treball tèrmic molt més considerable dirigit a evaporar i, en conseqüència, el retarda i en permet un control molt més ràpid. El foc s'apaga des de terra, però jo diria que es controla eficaçment des de l'aire si hi ha un nombre suficient d'hidroavions.

(ciència):-¿Regeneració i/o repoblament del bosc cremat?.

Miró i Ardèvol: - Evidentment, regeneració. El bosc que es regenera per si mateix té innumerables avantatges. En primer lloc, no hi ha acció de l'home en el seu procés de reconstrucció i, per tant, desapareix el perill d'erosió del sòl, ja prou malmès a causa de l'incendi. I, en segon lloc, no cal invertir-hi diners. Avui dia, repoblar 1 hectàrea és caríssim: pot costar una mitjana de 90.000 o 100.000 pessetes. Només cal, doncs, imaginar-se la despesa que, durant aquests darrers quinze anys, hauria ocasionat el repoblament de totes les zones cremades de Catalunya per fer-se càrrec que la regeneració comporta un avantatge econòmic molt considerable.

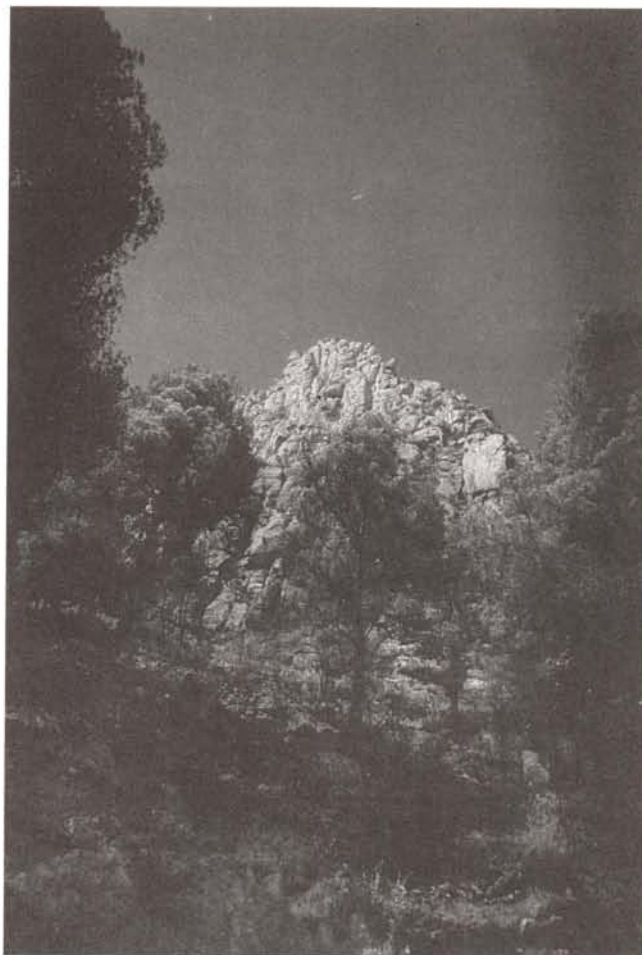
Afortunadament, la capacitat de regeneració de les espècies vegetals dels nostres boscos és important, fins i tot en el cas del pi, que, si bé es regenera d'una manera diferent a la de l'alzina, tendeix a ocupar territori amb molta facilitat. I, sorprenentment, el que es demostra és que el pi pinyoner té una capacitat de resistència al foc comparable o superior a la de la mateixa alzina.

(ciència):-Què pensa fer aquesta Conselleria en relació amb els incendis de Montserrat?

Miró i Ardèvol: - Pel que respecta a Montserrat, la nostra posició és molt clara: esperarem 2 anys per veure què succeeix amb el que s'ha cremat. La nostra composició de lloc inicial és que la major part de la zona destruïda pel foc es regenerarà d'una manera natural pràcticament ella sola (tot l'alzinar i moltes zones de pi) i possiblement només caldrà repoblar aquelles zones no gaire grans que ja havien estat repoblades i on potser l'arbre ha quedat més malmès. Per tant, repoblarem molt poca superfície cremada, si bé probablement farem una mena de jardineria forestal consistent a plantar, en alguns indrets (a la vora de la carretera), arbres ja una mica grans per millorar-ne l'aspecte, sense entrar al bosc.

(ciència):-¿Compta, la Generalitat, amb les atribucions suficients per poder dur a terme d'una manera autònoma una política global de gestió dels nostres boscos?

A baix, aspecte del bosc montserratí després de l'incendi del dia 17 d'agost d'enguany.
(FOTOGRAFIA A. CLARET)

A baix, terrenys adobats per a l'erosió i, possiblement, la futura desertització.

Miró i Ardèvol: - La Generalitat sí que compta amb atribucions per realitzar aquesta política de gestió forestal, però no compta amb diners. En termes més precisos, pel que fa a aquest any 1986, Catalunya ha rebut en tots els conceptes (entre la inversió dels traspassos i la inversió directa de l'Estat) de l'ordre de les 6.000 pessetes per habitant. Madrid, una comunitat autònoma més o menys tan "rica" com el Principat, n'ha rebut unes 12.000 per habitant. D'altra banda, Andalusia en rep aproximadament 16.000. I, finalment, Extremadura, per citar la comunitat on van a parar més diners, n'ha rebut 30.000. Si féssim el supòsit que Catalunya dedica el 2% d'aquesta quantitat a la política forestal, Madrid li dóna menys prioritat i només n'hi inverteix l'1,5% i Andalusia encara n'hi destina menys, en fer una senzilla operació ens adonaríem que, malgrat que Catalunya hauria de fer el doble d'esforç que aquesta última regió i s'hauria de gastar un 50% més que Madrid, al capdavall hi dedicaria menys diners. Tenim, doncs, un problema econòmic molt greu.

El 25% del pressupost d'inversió del Departament d'Agricultura es destina a la repoblació, a la neteja dels boscos, a la silvicultura, a la lluita contra l'erosió... Això vol dir que dediquem aquest 25% al que constitueix l'1% de la producció agrària final.

Sí que tenim, per tant, un marc competencial suficient per fer una política forestal. Malgrat això, abans ja he fet observar certs aspectes en relació amb els incendis sobre els quals no tenim competències: la modificació del codi penal i l'ús dels grans mitjans d'extinció (els hidroavions). I n'apuntaré encara un altre que crec que té una gran importància. Es tracta de la regulació, una vegada per totes, del servei civil substitutiu, com a alternativa al servei militar, a fi que els objectors de consciència puguin prestar un servei en el bosc fent tasques preventives, cosa que permetria de mobilitzar un nombre no gens negligible de persones, moltes de les quals, d'altra banda, estan interessades en aquest tipus de servei. Independentment de l'avançatge que això suposaria, cal dir que es tracta d'un punt de la legislació que encara no ha estat suficientment desenvolupat ni ha rebut l'atenció deguda.

(ciència):-¿Cal ser pessimistes davant la situació actual, en el sentit de considerar irreversible l'anorreament progressiu del nostre patrimoni forestal i, per tant, la possibilitat de desertització de Catalunya?

Miró i Ardèvol: - Cal ser prudents. Fins ara els incendis no constitueixen un problema greu. El ritme al qual s'ha anat perdent superfície arbrada ha estat del 0,89 % cada any. Per tant, en teoria, d'aquí a cent anys se n'haurà destruït el 89%. No cal dir, però, que aquesta superfície s'ha anat regenerant en bona part o, d'altra banda, ha estat repoblada. De fet, jo diria que durant aquests darrers 20 anys han desaparegut més àrees forestals a causa de la creació d'infraestructures, estructures urbanes, segones residències, etc., que no pas estrictament com a conseqüència dels incendis. Ara, el que succeeix és que enguany aquest ritme ha experimentat un fort augment causat per l'extrema sequera que hem hagut de patir. I com que estem passant un període sec, no hi ha cap garantia que aquestes condicions climàtiques no es repetiran. Si la destrucció de superfície arbrada continua a un ritme semblant a l'actual, llavors ens trobarem en una situació molt difícil.

Per tant, pensant en l'any que ve, cal extremar les mesures, perquè si es tornen a presentar uns mesos de maig i juny amb precipitacions similars a les d'aquest any, el risc que es reproduïxin circumstàncies semblants serà pràcticament el mateix.

(ciència):-¿Ha considerat, el Departament d'Agricultura, la possibilitat d'utilitzar ramaderia per a la neteja dels boscos?

Miró i Ardèvol: - El que nosaltres farem ara seran proves pilot. És a dir, en teoria, si posem animals en un bosc perquè en netegin el sotabosc, a partir d'un nombre determinat per hectàrea constituïrien un perill per al mateix bosc, ja que se'n menjarien els arbres joves i fins i tot arribarien a erosionar-ne el sòl. A l'altre extrem, si fem servir un sol animal per hectàrea, no n'obtidrem resultats gaire importants. La qüestió és si podem determinar aquell nombre d'animals, aquella càrrega ramadera per unitat de superfície que impliqui l'obtenció de beneficis (la neteja del bosc) i alhora no causi un impacte negatiu en el medi. Això només es pot determinar experimentalment. Les proves que farem seran molt reduïdes i, si no condueixen a res, les aturarem.

(ciència):-Quina és la seva opinió sobre la polèmica de si cal o no netejar els nostres boscos? ¿En cas que es resolgués procedir a la neteja del nostre medi forestal, quines mesures creu que s'haurien d'adoptar?

Miró i Ardèvol: - De fet, netejar un cop cada 5 anys les hectàrees en les quals és necessari treure la brolla (que no són totes ni de bon tros) suposaria una despesa d'uns 8.000 o 10.000 milions de pessetes d'ara, és a dir, de 4 a 5 vegades la inversió total del Departament d'Agricultura, i tenir al llarg de l'any un exèrcit de 25.000 persones desplaçant-se pels boscos, amb els perills que això comportaria. Crec, per tant, que es tracta d'una mesura contraproduent fins i tot des del punt de vista de manteniment del medi, i pel fet que la mateixa herba que, en créixer, fa que s'imposi una nova neteja del bosc és bàsicament piròfila.

(ciència):-Sembla evident que el desenvolupament econòmic experimentat per la societat catalana en general en els darrers 30 anys ha incidit d'una manera molt negativa en la conservació del nostre patrimoni forestal. ¿Hi ha elements que ens permetin creure que en un futur pròxim aquesta tendència canviarà?

Miró i Ardèvol: - Una visió pessimista fóra pensar que es tendeix a accentuar la marginació del bosc. D'altra banda, cal dir també que a Catalunya hi ha un cert procés incipient de creixement de les ciutats intermèdies, això és, una certa descentralització; en segon lloc, que dins la CEE, en el transcurs dels pròxims anys, el paper de la política forestal com a element substitutiu de la política agrària experimentarà un fort impuls i això, per a un país forestal com Catalunya (encara que el nostre bosc tingui poca qualitat), serà molt important; en tercer lloc, que, si aconseguíssim portar endavant des del govern de la Generalitat la creació d'un model forestal que aclarís definitivament quines són les diferències entre el bosc que es pot explotar i el que s'ha de protegir, desenvoluparíem una política en tots dos sentits amb els mitjans suficients; i, finalment, que la revaloració de determinades activitats donaria joc una altra vegada al bosc. Actualment, s'estudien les possibilitats de l'ús energètic de la biomassa, estudi que està adquirint prou volum.

D'altra banda, i com a aspectes més concrets, es treballa en el conreu de la tòfona, en la producció de carbó vegetal per a l'exportació i l'obtenció de derivats. Aquests elements, juntament amb la ramaderia extensiva, en el cas que donés bons resultats, contribuirien a tornar a donar valor al bosc.

Entrevista realitzada el propassat divendres dia 5 de setembre de 1986 a la seu de la Conselleria d'Agricultura de la Generalitat.
